

Валентина КАЛЮТА
Анастасія БАБІЙ

ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР РОМАНУ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА «ХАРАКТЕРНИК»

Анотація. У статті здійснено аналіз ономастичного простору роману Василя Шкляра «Характерник», описано наповненість цього простору онімами різних класів.

Ключові слова: ономастика, антропоніми, фіктоніми, топоніми, хремадоніми, хрононіми, стилістична функція, функціональна роль, індивідуалізація.

Постановка проблеми.

Ономастика як розділ мовознавства має в Україні міцні традиції, що дозволило значною мірою з'ясувати склад власних назв нашої мови, їхнє походження, історичний розвиток та особливості вживання. Однак ще значний відсоток онімів, зокрема літературних, потребує свого дослідження.

Вивчення функцій онімів у художньому тексті все більше привертає увагу мовознавців. В україністиці вже досліджено функції власних назв у творах Леся Мартовича, Лесі Українки, Тараса Шевченка, Олеса Гончара, Ліни Костенко, Василя Стуса, Дмитра Павличка тощо.

Упродовж останніх десятиліть дослідження в цій царині лінгвістики помітно активізувалися, проте вчені значну увагу приділяють вивченню лише одного з розрядів онімів – антропонімів.

Літературна ономастика, як відносно нова галузь української лінгвістики, ще не виробила достатньо чіткої теоретичної бази, вона потребує накопичення матеріалу, систематизації онімів, різнобічного вивчення їхніх функціонально-стилістичних можливостей, узагальнень на основі нових досліджень. Цим і визначається **актуальність** розвідки.

Твори Василя Шкляра, насамперед історичні романи, вирізняються широким ономастичним простором. Один із найвідоміших творів автора – роман «Характерник» – також має ґрунтовний шар ономастичної лексики, що до сьогодні не досліджувався українськими мовознавцями.

Об'єктом дослідницької роботи є оніми роману Василя Шкляра «Характерник».

Предмет роботи – смислове навантаження та функції власних назв у романі Василя Шкляра «Характерник».

Метою дослідницької роботи є аналіз ономастичного простору, його наповнення та функціонування в романі Василя Шкляра «Характерник».

Для досягнення цієї мети потрібно розв'язати такі **завдання**:

– виявити оніми всіх розрядів, ужиті в романі Василя Шкляра «Характерник»;

– установити смислове навантаження власних назв у контексті твору;

– вивчити стилістичну, функціональну роль ужитих у творі онімів;

– визначити співвідношення різних ономастичних розрядів у романі.

Матеріалом дослідження послугували оніми роману Василя Шкляра «Характерник»: антропоніми – 64, фіктоніми – 63, топоніми – 80, хремадоніми – 32, фітоніми – 12, етноніми – 10, хрононіми – 8, порейоніми – 6, теоніми – 3, зооніми – 3, ергоніми – 2, георгоніми – 2, документоніми – 1.

Методи дослідження.

Методика дослідження має комплексний характер, який полягає у використанні різних методів та прийомів, що зумовлено метою та конкретними завданнями. У ході дослідження було застосовано такі методи:

критичний аналіз наукової літератури, метод аналізу та синтезу теоретичного матеріалу, метод суцільної вибірки, контекстуальний аналіз, стилістичний аналіз (для опису стилістичних функцій онімів у романі), метод кількісного аналізу дав змогу виявити обсяг різних онімних розрядів у межах усього онімного простору, узагальнення,

порівняння. Основним є описовий метод з його універсальними прийомами спостереження, систематизації та інтерпретації мовних фактів і явищ.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві здійснено аналіз ономастичного простору роману Василя Шкляра «Характерник», описано наповненість цього простору онімами різних класів.

Теоретичне й практичне значення науково-дослідницької роботи в тому, що розкриття функціональної та стилістичної ролі онімів у творі сприятиме поглибленню знань з літературної ономастики та стилістики, в уточненні поглядів на стилістичне навантаження онімів у художньому тексті, зокрема в історичному романі. У поглибленні уявлення про цілісну систему авторського ідіолекту.

Матеріали та одержані результати можуть бути використані при вивченні лексики та стилістики сучасної української літературної мови, у спецкурсах із літературної ономастики, у роботі шкільного гуртка з ономастики.

Ономастика, за Ю. О. Карпенком, – це розділ мовознавства, який досліджує власні назви, їхню сутність, специфіку, будову, групування, закономірності функціонування, їхнє походження та розвиток [3, с. 11]. А. Зубко зазначає, що «Ономастика – спеціальна історична дисципліна, що вивчає власні імена, їх функціонування в мові і суспільстві, закономірності їх утворення, розвитку і постійних перетворень» [2, с. 262].

Більш повне тлумачення ономастики містить лінгвістична енциклопедія «Українська мова. Енциклопедія»: «Ономастика – розділ мовознавства, що вивчає власні назви, їх будову, системну організацію, функціонування, розвиток і походження. За напрямками дослідження ономастику прийнято розділяти на теоретичну, описову, історичну прикладну й ономастику поетичну, а за об'єктами дослідження – на антропоніміку, топоніміку, зооніміку, ергономіку, хрононіміку та хремотоніміку» [5, с. 404].

Василь Шкляр у своїх творах надзвичайно велику роль надає власним назвам. Ономастика роману «Характерник», крім називної функції позначення того чи іншого місця, події або героя, є також одним зі стилістично-виражальних засобів.

У романі «Характерник» ономастичний простір міститься в такій кількісній площині: топоніми – 80 (28%), антропоніми (назви історичних осіб) – 64 (22%), фіктоніми як різновид антропонімів (вигадані імена) – 63 (22%), хремотоніми – 32 (11%), фітоніми – 12 (4%), етноніми – 10 (3%), хрононіми – 8 (3%), порейоніми – 6 (2%), теоніми – 3 (1%), зооніми – 3 (1%), ергономіми – 2 (0,8%), геортономіми – 2 (0,8%) документоніми – 1 (0,4%).

Завдяки такому ономастичному простору Василь Шкляр створює суспільну, військову та побутову панораму життя в Україні XVII ст.

Як і всі власні назви, топоніми підпорядковані загальним законам художнього контексту, експресивно та стилістично насичені, створюють географічну просторову домінанту художнього

тексту [1, с. 114], формують простір твору, тим самим створюючи контурну мапу, на яку потім накладається дія [1, с. 167]. Отже, без топонімів, цих онімів-путівників, своєрідних дороговказів у сюжетному русі та образної системи досягнути достовірності опису вельми важко [1, с. 31].

Літературний топонім завжди задіяний у контекст твору, мобілізований митцем з безлічі назв саме для цього твору, працює на нього, творить своє унікальне асоціативне поле, свій топонімійний фон, який слугує камертоном смислового наповнення у творі [4, с. 118]. І чим частіше письменник використовує топонім, тим цікавіше він уписується в контекст твору, утворюючи, згідно з мистецьким задумом, необхідний часопростір.

У романі «Характерник» деяким топонімам відповідно до їх змістового навантаження відводиться значне місце. Так топонім Запорозька Січ у творі повторюється 18 разів, Москва – 11 разів, Нові Санжари – 6 разів, Дніпро – 5 разів (Дніпрові пороги 4 рази), Чортомлик – 4 рази, Чигирин – 4 рази, Соловецькі острови – 4 рази, Берестечко – 3 рази, Переяслав – 3 рази. Ці топоніми створюють своєрідне тло, на фоні якого відбуваються найбільш значимі події в романі, а загалом – в історії України XVII століття.

Отже, топоніми містять у собі величезний обсяг інформації. Вони як частина художнього твору забезпечують передовсім правдивість відтворення історичних подій, окреслюють собою певний простір, у якому й розгортається сюжет твору.

Топоніми, використані Василем Шклярем у романі «Характерник», – це назви реально існуючих міст, сіл, річок. Цим автор досягає максимальної правдивості, реалістичності зображення подій. Тому топоніми у творі – важливий елемент художнього тексту, вони містять у собі цінну інформацію мовного та ідейного характеру.

Топонімійний простір роману можна презентувати й у концептуальному вимірі. Топонімійну систему роману «Характерник» розглядаємо з погляду двох концептів «свій» – «чужий». Перше концептуальне поле створюється завдяки вживанню топонімів, які позначають географічні назви рідної української землі. Друге концептуальне поле значно менше, створюється завдяки вживанню топонімів на позначення географічних назв Московщини. Москва, Ярославль, Вологда, Самара, Волга, Каспійське море, Соловецькі острови, Архангельськ, Біле море, московські базари – від Охотничого ряду до Китай-города – ось фактично й всі «чужі» топоніми (в процентному співвідношенні 13%, і 87% «свої»). Можемо зробити висновок, що автор максимум уваги зосереджує на подіях, що відбувалися саме на українській землі, це в основному територія Запорозької Січі.

Топоніми перетворюються на яскраві образи, наповнені важливою інформацією, вони надають сюжету напруженості, викликають емоції співпереживання. Крім того, топонімійні образи, вжиті Шклярем, створені українськими мовними засобами, тому несуть у собі глибокий

національний зміст.

Василь Шкляр відводить антропонімам одну з найважливіших ролей – номінування тих чи тих дійових осіб, передавання ставлення автора до зображуваного героя.

Антропоніми є найвиразнішими з погляду стилістики, оскільки вони утворюють спеціальні емоційні деривати – усічені чи розширені суфіксальні форми: Степан Разін – Разя, Іван Брюховецький – Івашка Брюховецький.

Саме завдяки онімам письменник забезпечує в романі високу реалістичність зображених подій. Відомо, що, добираючи власні назви для свого твору, автор спирається на особливості його жанру. Твір «Характерник» – історичний роман, тому, щоб читачі переконалися в достовірності зображених подій, В. Шкляреві було необхідно дібрати для сюжетної канви саме ті власні імена, які б називали постатей, що творили історію зображеного часового періоду.

Автор використовує різні способи для творення антропонімів у романі «Характерник». Якщо проаналізувати деривацію прізвищ, то можна стверджувати, що в романі переважають прізвища, онімічні з усічено-суфіксальними іменами: Панько Лучка (походить від церковного Лука, у перекладі з латинської означає «світлоносний»), Гаврусь Мережка (походить від християнського імені Мересій – Мерес – Мереш – Мереж – Мережка), Петро Дорошенко (походить від грецького імені Дорофій, точніше – від зменшеної просторічної форми цього імені – Дорош), Лук'ян Андриєць та інші. Автор надає перевагу суфіксам -н-, -ик-, -чик-, -ечк-, -ик-, -иц-. Найбільш продуктивними способами творення антропонімів є складання основ та перехід апелятивів в оніми.

У романі переважають такі групи антропонімів: назви на позначення осіб за їхніми зовнішніми ознаками: Черняченко –

Чорний (темний, смуглявий), Лисокобилка, Криволап (людина з певними особливостями ходи) та інші;

назви на позначення осіб за їх внутрішніми ознаками: (Кирило Лупиніс – людина, що мала запальний характер; Петро Лиховій – достатньо агресивна людина; довбиш Дробаха – маленького зросту, дрібний; Цесарський – владна, знатна, властолюбна людина);

прізвища, в основі яких назви на позначення осіб за родом діяльності та соціальним станом: Люшня (походить від майстра по виготовленню люшні – дуги, надітої на кінець осі воза; Процик Золотар – давня назва професії «ювелір», майстер, що виготовляє прикраси з коштовних металів; Гамалія – від тюркського «носій», людина, яка заробляє на життя, переносячи вантажі. В історії України це був славний рід, його представники були сотниками, полковниками, наказними гетьманами);

прізвища, утворені від назв місць походження та проживання: Гнат Пінчук – походить від міста Пінськ, що в Білорусі. Такі прізвища були поширені в XVI – XVII століттях у селян-утікачів, які часто за основу своїх прізвищ брали назви

різних міст і сіл; Білецький – той, що стосується с. Білки Закарпатської області (саме так тлумачать походження цього прізвища в літературі), у козацьких реєстрах 1756 року були записані 3 особи від таким прізвищем, 1649 року – 8 осіб;

фаунономінації: Гандрій Тхорик, Шашіль, Семен Горобець. Цікавим є походження прізвища Вовкотруб. Це праслов'янське чоловіче захисне ім'я, що давалося дітям з метою відвернути від них злих духів.

Серед варіантів прізвищ більшість таких, які існували в південно-східному регіоні України, саме там, де розташовувалася географічно Запорозька Січ.

Антропоніми виконують роль індивідуалізації простору художнього твору. Передовсім, це імена та прізвища побратимів Івана Сірка. Такий великий загальний козацьких прізвищ створює історичне тло роману «Характерник»: «Від кожного куреня барвистими струмками стікалися на майдан запорожці в найновіших жупанах, черкесках, кунтушах, шароварах, сап'янових чоботях, дорогих поясах, при шаблях, але простоволосі: Гнилиця, Кваша, Черкас, Щобтискис, Покришка, Перепічка, ще підоспіє дехто із значних товаришів, – таких, як Гнат Голобля, Хома Лисокобилка, калниболотський отаман Добривечір» (Шкляр, с.163).

Уособленням польського гноблення українців стали прізвища керівників польської держави. Російські прізвища символізують зазіхання на наші землі сусіда із північної сторони, відчутно негативне ставлення до російських персонажів самого автора роману.

Таким чином, за допомогою антропонімів увиразнюється суспільне життя гетьмана Івана Сірка, зображується його як найближче оточення, так і життя всього українського суспільства.

Антропоніми за своєю емоційністю вирізняються з-поміж усіх інших власних назв. Адже особові імена часто існують як усічені чи розширені суфіксальні форми, завдяки чому й досягається певна емоційність слова (наприклад, Івашка Брюховецький).

У сюжеті художнього твору антропоніми мають декілька функцій: називну, соціологічну, оцінну, характеристичну, локалізаційну. Василь Шкляр, знайомлячи читачів із героями свого роману, використовує таку модель антропонімії: ім'я + прізвище, рідше лише ім'я. Причому це стосується як антропонімів (наприклад, Василій Бутурлін, Гнат Голобля, Іван Сірко, Іван Міюський, Петро Дорошенко та інші), так і фіктомімів (наприклад, Карапей Мекропян, Гнат Пінчук, Панко Лучка, Гаврусь Мережка, Карпо Вишенька, Микита Криволап, Петро Перехрест та інші).

Під час розгортання сюжету, коли розповідь ведеться про відому особистість, Василь Шкляр часто добирає до імен синоніми.

Наприклад, татари – чорти, мана, песиголовці, орда.

Лжецаревич – головоріз, самозванець, ошуканець, безбожник, дурисвіт, перевертень.

Гетьман Іван Самойлович разом із двома іншими антигероями Криволапом та Люшнею характеризуються козаками як ослячі хвости, дідькові дармовиси, кобилячі підхвістя (Шкляр, с. 85).

Іван Самойлович – ще московський сраколиз, підніжка Кремля, боярська вустілка, грязь Москви (Шкляр, с. 86).

Бояр, «...цих думних людей вони (козаки) обзивали драними лаптями, коростявими бородами, кацапами, обістяними постолами, моголами, косоворотками, болотниками, москалями» (Шкляр, с. 86).

Локалізаційна функція антропонімів полягає в тому, що, використовуючи козацькі імена та прізвища, письменник творить картини реального козацького побуту часів Запорозької Січі XVII століття. Героями твору є мужні й безстрашні козаки, вірні своїй землі, які живуть за звичаями військової держави, – Кирик, Гирт, Костогриз, Лупиніс, Перехрест, Добривечір, Тхорик, Вовкотруб та інші.

Антропоніми в романі «Характерник» виконують і соціологічну функцію: у творі завдяки іменам людей відтворена правдива картина життя українського суспільства XVII століття, зображене постійне втручання Москви в хід української історії.

Василь Шкляр активно поєднує антропоніми з апелятивами, які вже в собі містять певну інформацію. Наприклад, дяк Коровін, значний запорожець Улас, ієромонах отець Петро, піп Корольчук, курінний Добривечір, суддя Степан Білий, писар Андрій Яковина, обозний Іван Цесарський.

Експресивно-оцінна функція антропонімів полягає в тому, що, використовуючи антропонімі-експресиви (від здрібноло-пестливих до згрубілих форм), Василь Шкляр дає художньому твору емоційне навантаження. Наприклад, вовчище, зміїще, дебелий, базікає, осоружний, пика, лихий, голубонька, зіронька.

Часто Василь Шкляр виокремлює певні риси героїв твору, використовуючи замість імен їх замітники з позитивним чи негативним значенням: нелюд, злий чоловік, найгарніша дівчина.

Характеристична функція антропонімів у романі полягає в тому, що Василь Шкляр для втілення письменницького задуму добирає фікtonіми, які водночас є і характеризувальними. Таким чином митець пропонує читачу самому глибше зануритись у сюжет твору, зробити аналіз вживання фікtonімів. Наприклад, Панько Лучка (прізвище означає «світлоносець»), Гнат Пінчук (пін – людина, чук – вільна), Микита Криволап (указує на особливість ходи людини), піддячий Доброхотов (хто бажає добра), писар Андрій Яковина – той, хто є нащадком розумної, усіма шанованої людини тощо.

Отже, добір антропонімів у романі «Характерник» не є випадковим, і завданням читача, охочого зрозуміти найменші тонкощі авторського задуму, є здійснення ще глибшого

аналізу тексту.

За кількістю та обсягом третю позицію в романі (32 – 11%) займають хрематоніми – власні назви предметів матеріальної культури. Саме завдяки їм ми маємо змогу ближче познайомитися з історичною епохою, зображеною у творі, звичаями та вподобаннями українців XVII століття.

У творі переважають хрематоніми на позначення одягу: жупан, семиряга, кунтуш, овеча кожушина, соболина шапка – макітра, чорні каптури – клобуки, лисячий каптан, черкеска, кармазиновий каптан, сап'янові чоботи, кобеняки, мережані сорочки, очіпок, жовті сап'янці, сині састові шаровари, чорний монсердак з білою манишкою, кармазинне сукно, шапка із золотою оторочкою, всіяною перлами та самоцвітами; шуба із соболями на оксамиті.

Вагоме місце належить назвам зброї: пістоль, мушкет, шаблі, ломові гармати, ядра, порох, свинець, луки, сагайдаки зі стрілами, пищалі.

Військові клейноди – залізна булава, листи до хана Селіма Гірея, написані арабською в'яззою на вим'ятих у папері й висушених на сонці волячих сечових міхурах, зверху обшиті дорогою тафтою й опечатані сургучевим півмісяцем, хоругви – дають уявлення про особливості військового побуту XVII століття.

Етніоніми – відносно незначна група онімів у романі Василя Шкляра «Характерник». Вони представлені словами козаки, нетяги, татарські песиголовці, бусурмени, купці-вірмени, орда, посполиті, турки, ляхи, московити. Задяки їм у читача формується уявлення про народності, які стали віддзеркаленням епохи XVII століття. Відчувається і ставлення самого автора до тих чи тих народностей відповідно до того, яку роль вони відігравали в історії української держави.

Хрононіми є специфічним засобом відображення національних культурних реалій (звичаїв, традицій, свят, вірувань, історичних подій), вони відіграють важливу роль у національній культурі українського народу. У романі такі оніми вказують на дати найбільш значущих подій, відображених у сюжетній канві роману.

«Московські люди ходять в Малоросію й Запорожжя вже 20 років, ще з 1654 року».

«У квітні літа 1672 Сірко був у славі, розгромивши численну білгородську орду».

«Брюховецький року 1666-гов осені попер до Москви продавати Україну».

«Року Божого 1674-го, місяця вересня, дня 17-го Красна площа побачила страту Лжесимеона».

Фітоніми, використані у творі, дають уявлення про назви рослин, які характерні для зображеної в романі території нашої держави: осика, материнка, богородицька трава, парило, меліса, м'ята, шальвія, ромен, заяча капуста, дикий чай, петровий батіг, кримська сон-трава.

У романі Василь Шкляр ужив лише один документонім: Переяславська угода. І це не випадково. Нам відомо, що внаслідок Переяславської ради та наступних переговорів між гетьманським та царським урядами укладено військово-політичний

союз двох держав – Гетьманщини та Московського царства. Прагнення вийти з-під залежності Речі Посполитої спонукала Богдана Хмельницького піти на визнання протекторату московського царя над Гетьманщиною. Одночасно цар Олексій Михайлович дав гарантію щодо збереження державних прав Гетьманщини, але сам згодом неодноразово її порушував. Урешті-решт протягом 120 років широка автономія українських земель та Запоріжжя звелася нанівець.

Теоніми представлені у творі трьома назвами: Бог, козацька мати Богородиця, Аллах. Справді, головними захисниками козаків у пекельні часи боротьби за українську волю були віра в Бога та захист Богородиці, мужність і відвага в боях.

Геортоніми представлені двома назвами: Різдво Христове й козацька рада – найбільш значимими в житті козацтва.

Порейоніми знайомлять нас із засобами пересування в тогочасній Україні. Це коні, вітрильники, рибальські човни, веслові струги, баржі, кораблі.

Зооніми складають лише 1% від ужитих онімів. Це кінь Гервасій, півень Горлопан, кобила Зозуля.

За допомогою ономастики Василь Шкляр створює не просто роман, а мовну картину світу, у якій відкладається, консервується давнє світосприйняття етносу, що найповніше вимальовується на лексичному рівні.

Власні назви, як окрема системна, дуже автономна й дуже потужна група лексики, відтворюють мовну картину світу України XVII століття за допомогою своїх невичерпних ресурсів.

У романі Василя Шкляра «Характерник» ономастичний простір міститься у такій кількісній площині: антропоніми – 64 (22%), фіктоніми – 63 (22%), топоніми – 80 (28%), хремотоніми – 32 (11%), фітоніми – 12 (4%), етноніми – 10 (3%), хрононіми – 8 (3%), порейоніми – 6 (2%), ергоніми – 2 (2%), теоніми – 3 (1%), зооніми – 3 (1%), документовіми – 1(0,3%), геортоніми – 2 (0,7%).

Найбільш уживаними в романі є антропоніми й топоніми. Василь Шкляр у «Характернику» добирає ці лексичні одиниці настільки широко й різнопланово, що, окрім своєї прямої функції – називання людей та населених пунктів, річок, – вони мають і експресивну, і стилістичну.

Антропоніми виконують функцію індивідуалізації художнього простору. В основному це імена та прізвища як історичних осіб, які діяли за часів Запорозької Січі XVII століття, так і вигаданих людей. Такий великий обшир козацьких прізвищ створює історичне тло роману «Характерник».

Уособленням польської сваволі у творі стали прізвища магнатів-гнобителів українців. Російські прізвища символізують зазіхання на українські землі північного сусіда.

Таким чином, за допомогою антропонімів змальовується життя всього українського суспільства XVII століття.

Топоніми як частина художнього твору забезпечують передовсім правдивість відтворення

історичних подій, окреслюють собою певний простір, у якому й розгортається сюжет твору.

Топоніми, використані Василем Шкляром у романі «Характерник», – це назви реальних міст, сіл, річок. Цим автор досягає максимальної правдивості, реалістичності зображення подій. Тому топоніми у творі – важливий елемент художнього тексту, вони містять у собі цінну інформацію мовного та ідейного характеру.

Значну групу у творі представляють хремотоніми, завдяки яким маємо змогу ближче познайомитися з історичною епохою, зображеною у творі, звичаями та вподобаннями українців XVII століття.

Етнонімам, які використовує В. Шкляр у своєму романі «Характерник», формує у читача уявлення про народності, які стали віддзеркаленням епохи XVII століття.

Хрононіми є специфічним засобом відображення національних культурних реалій (звичаїв, традицій, свят, вірувань, історичних подій). У романі вони дають вказівку на дати найбільш значимих подій, відображених у сюжетній канві роману.

Теоніми представлені у творі трьома назвами. Справді, головними захисниками козаків у пекельні часи боротьби за українську волю були віра в Бога та захист Богородиці, мужність і відвага в боях.

Геортоніми представлені двома найбільш значимими назвами в житті козацтва.

Порейоніми знайомлять нас із засобами пересування в тогочасній Україні. Це коні, вітрильники, рибальські човни, веслові струги, баржі, кораблі.

Отже, оніми не просто позначають певний географічний об'єкт чи місце, називають людей, тварин, рослин, вони відтворюють певну епоху, конкретні події в житті народу або історичний час, відображають творче мислення письменника, багатство його мови, особливості стилю.

Перспективи роботи вбачаємо у вивченні особливостей номінаційної системи Василя Шкляра.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецький А. Лексикологія і теорія мовознавства. *Ономастика: навч. посібник*. К. : Наукова думка, 1972. 384 с.
2. Голуб Л. Теоретичні засади дослідження поетичного ономастичного. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2013. Вип. 6 (3). С. 42-49.
3. Калінкін В. М. Теоретичні основи поетичної ономастики: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01. К., 2000. 24 с.
4. Карпенко Ю.О., Мельник М.Р. Літературна ономастика Ліни Костенко: монографія. Одеса : Астропринт, 2004. 216 с.
5. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. Київ : Українська енциклопедія, 2000. 752 с.